

NORTURA SA AVD FORUS
Postboks 40
4068 STAVANGER

Kontakt saksbehandler
Åshild Håbrekke, 51568899

Rapport etter tilsyn 29.02.2024

Denne rapporten omhandler forhold som ble avdekket under tilsyn hos NORTURA SA AVD FORUS (virksomhetsnummer: 974311364).

Rapporten består av følgende deler:

- Del 1: Resultatet av tilsynet
- Del 2: Statsforvalterens vurdering og begrunnelse
- Del 3: Informasjon om tilsynet
- Del 4: Annen informasjon

Del 1: Resultatet av tilsynet

Denne delen gir en oversikt over resultatet av tilsynet og hva dere må gjøre til gitte frister. Nærmere beskrivelse er gitt i del 2.

Statsforvalteren avdekket avvik som dere må rette snarest

Statsforvalteren avdekket følgende avvik under tilsynet:

- Avvik 1: Virksomheten har overutslipp av BOF₅ til kommunalt nett.
- Avvik 2: Virksomheten overholder ikke tillatelsens krav om utslipp av kjølevann
- Avvik 3: Virksomheten sin miljørisikovurdering er mangelfull.
- Avvik 4: Virksomheten har ikke et tilstrekkelig måleprogram.

Avvik er manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

NORTURA SA AVD FORUS må snarest rette opp avvik. Dere må sende Statsforvalteren en skriftlig tilbakemelding som viser hvordan avvik er rettet innen 01.06.2024.

Statsforvalteren har anmerkninger

Vi har følgende anmerkninger:

- Anmerkning 1: Virksomheten bør skjerpe sine rutiner for intern avviksregistrering.
- Anmerkning 2: Virksomheten kan forbedre sitt energiregnskap.

Anmerkning er et forhold som vi mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke er manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Dere vil bli pålagt å betale et gebyr

Statsforvalteren opplyser om at Nortura SA avd Forus må betale et gebyr for tilsynet. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Vi viser til forurensningsforskriften kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Dere vil bli varslet om gebyrsats før saken avsluttes.

Vi ber om tilbakemelding fra dere på epost

Vi ber om at dere sender all skriftlig tilbakemelding til sfropost@statsforvalteren.no ved Åshild Håbrekke. Merk svaret med saksnummer 2024/1597 og tilsynsnummer 2024.020.I.SFRO.

Del 2: Statsforvalterens vurdering og begrunnelse

Avvik 1: Virksomheten har overutslipp av BOF₅ til kommunalt nett.

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Virksomhetens tillatelse 2014.149.T etter forurensningsloven punkt 3.1.

Beskrivelse av krav

Virksomhetens prosessavløpsvann føres til kommunalt nett. Grenseverdier for utslipp er gitt i Tabell 3.1. i virksomhetens tillatelse (se utdrag av tillatelsen i Bilde 1 under):

Tabell 3.1: Grenseverdier for utslipp med krav om målinger, jf. pkt 11.2

Utslippskilde	Komponent	Utslippsgrenser			Gjelder fra
		Korttidsgrense konsentrasjon mg/l	Korttidsgrense mengde kg/døgn	Langtidsgrense Mengde tonn/år	
		(midlingstid: døgn)	(midlingstid: døgn)	(midlingstid: år)	
Prosessvann som slippes på offentlig avløpsnett	BOF ₅	1000	1400	370	d.d.
	BOF ₅ maks	1400			d.d.
	Fett	55	80	20	d.d.
	Fett maks	100			d.d.
	Temperatur	Maksimalt 30 °C			21.09.2018
	Mengde	358 400 m ³			21.09.2018

Grenseverdiene gjelder ikke ved opp- og nedkjøring, lekkasjer, funksjonsfeil på anlegget, plutselig driftstans eller ved nedleggelse av virksomheten, forutsatt at pliktene til å redusere forurensning så langt som mulig (pkt. 2.3), forebyggende vedlikehold (pkt. 2.5) og tiltakspunkt (pkt. 2.6) er overholdt.

Konsentrasjonsgrenser gjelder for uførtynnet avløpsvann.

Bilde 1: Utdrag fra virksomhetens tillatelse som omhandler grenseverdier for prosessavløpsvann.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Virksomheten fremviste på kontrolldagen en oversikt med resultat av prøvetakinger av prosessavløpsvannet fra 2023. Resultatene er sammenstilt i Tabell 1 under.

Tabell 1: Resultater av prøvetakning av avløpsvann fra 2023 med hensyn til BOF₅. Utslippsgrensen til BOF₅ er 1000 mg/l, med en maksimal mengde på 1400 mg/l. Prøver med BOF₅ over tillatt verdi (1000 mg/l) er vist med oransje bakgrunn, og over maksverdi (1400 mg/l) er vist med rød bakgrunn. Kortidsgrensen for mengde er 1400 kg/døgn.

Uke	2	4	6	9	10	12	15	16	18	21
BOF ₅ (mg/l)	860	880	820	1100	1200	1300	1200	1100	1100	1200
BOF ₅ (kg/døgn)	869	816	826	1251	1625	1650	1513	1365	1473	1346
Uke	23	25	28	30	32	35	36	37	38	39
BOF ₅ (mg/l)	1000	1100	980	860	1000	1500	2100	1900	1700	1400
BOF ₅ (kg/døgn)	914	1213	1007	1103	1210	2079	2646	2440	2445	1886
Uke	40	41	42	43	45	47	49	50		
BOF ₅ (mg/l)	1500	1500	1600	1300	1100	1200	1100	1000		
BOF ₅ (kg/døgn)	2184	1968	2147	735	1507	1799	1367	1159		

Virksomheten har resultat fra 28 avløpsprøver i 2023. Tabell 1 viser at av disse har 20 prøver et innhold av BOF₅ på mer enn 1000 mg/l, der syv av dem er over maxsgrensen på 1400 mg/l (markert med rød bakgrunn i tabellen over).

Halvparten av prøvene overskrider tillatelsen kortidsgrense på mengde (1400 kg/døgn), vist med rød bakgrunn i Tabell 1.

Avvik 2: Virksomheten overholder ikke tillatelsens krav om utslipp av kjølevann.

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Virksomhetens tillatelse 2014.149.T etter forurensningsloven punkt 3.3.

Beskrivelse av krav

Virksomheten bruker nettvann som kjølevann i pølseproduksjonen. Kjølevannet ledes etter bruk til Gandsfjorden.

Utslippsgrensen for BOF₅ er 6 250 kg/år, og vannet skal maksimalt ha en temperatur på 30 °C.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Virksomheten viste på kontrolldagen resultater fra målinger fra 2023. Kjølevannet hadde et totalt innhold av BOF₅ på 7 570 kg.

Virksomheten var på kontrolldagen ikke klar over temperaturkravet for kjølevann, og kunne derfor ikke dokumentere at tillatelsens krav overholdes.

Avvik 3: Virksomhetens miljørisikovurdering er mangelfull.

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Virksomheten sin tillatelse etter forurensningsloven 2014.149.T punkt 13.1, jf. forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 punkt 6.

Beskrivelse av krav

I samsvar med tillatelsen og internkontrollforskriften skal det gjennomføres en miljørisikoanalyse av virksomheten. Miljørisikoanalysen skal kartlegge farer og problemer med hensyn til ytre miljøforhold, og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene. Bedriften skal videre ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av akutt forurensning, og de helse- og miljømessige konsekvenser slik forurensning kan medføre. Miljørisikovurderingen skal inngå i bedriftens dokumenterte internkontroll.

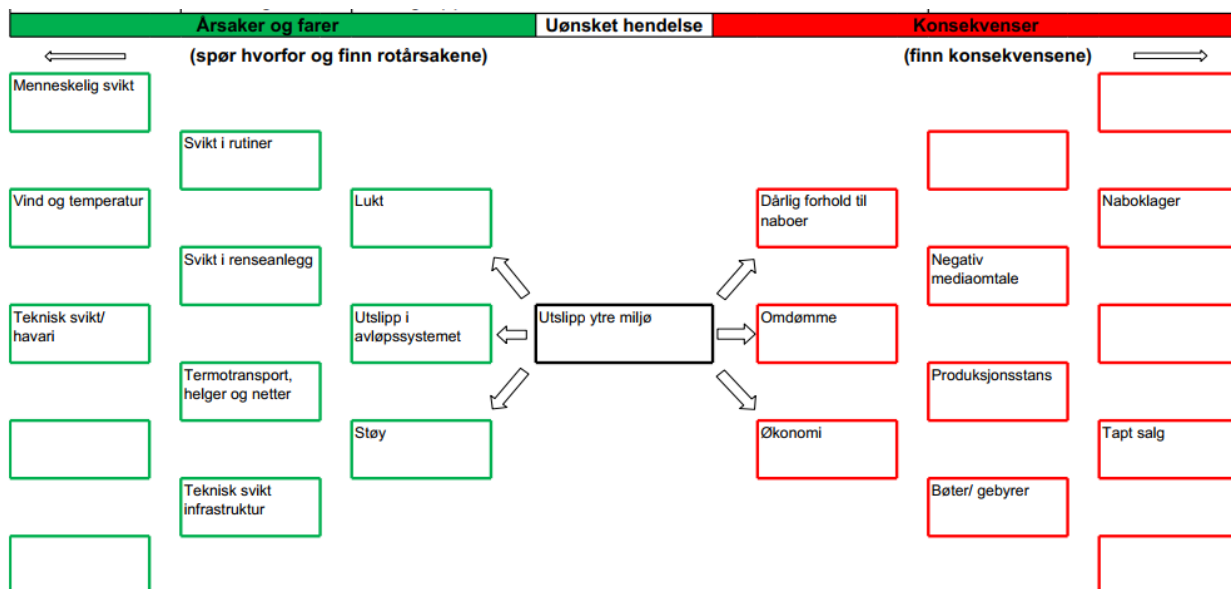
Første steg i risikovurderingen er å identifisere hendelser som kan eller vil medføre brudd på krav gitt i eller i medhold av HMS-lovgivningen. Detaljeringsgraden skal tilpasses virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse.

Neste steg er å vurdere sannsynligheten for at det *enkelte* forhold inntreffer og konsekvensene dersom forholdet inntreffer. Vurderingen av sannsynlighet skal gi svar på hvor trolig er det at et forhold vil inntreffe. Sannsynlighet kan f.eks. uttrykkes ved å anslå hvor mange ganger virksomheten tror hendelsen kommer til å inntreffe i løpet av en viss periode, eller hvor lang tid det går mellom hver gang hendelsen inntreffer.

Konsekvensvurderingen skal belyse hvordan ulike forhold kan påvirke det ytre miljøet. Når det gjelder påvirkning på det ytre miljøet, er både konsekvenser for naturmangfoldet og konsekvenser for mennesker som bruker miljøet, f.eks. til næringsvirksomhet eller rekreasjon relevante.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Virksomheten har en risikovurdering der farer, uønsket hendelse og konsekvenser er identifisert (Bilde 2). Det er laget ett felles skjema for hele anlegget, og det er kun vurdert en uønsket hendelse, som er utslipp til ytre miljø. Alle forhold er vurdert med samme sannsynlighet (1 gang per 5 år) og samme konsekvens (farlig).

Bilde 2: Nortura sin miljørisikovurdering for anlegget på Forus med farer, uønsket hendelse og konsekvenser.

Statsforvalteren vil kommentere at flere av «årsakene og farene» som virksomheten har listet til venstre i Bilde 2 må plasseres i midten av skjemaet som «uønskede hendelser». Det er alt for generelt å kun vurdere en uønsket hendelse som er definert som utslipp til ytre miljø. Støy, lukt, og utslipp til avløpsnett er eksempler på selvstendige uønskede hendelser. Virksomheten må derfor etablere separate skjema for hver av de ulike uønskede hendelsene som kan oppstå hos Nortura sin avdeling på Forus.

For hver uønsket hendelse må årsaker identifiseres, dvs. hvilke konkrete bakenforliggende årsaker som kan føre til at uønskede forhold inntreffer. Et eksempel på dette er hva som kan føre til at det oppstår ekstra utslipp i det kommunale avløpet. På kontrolldagen ble det eksempelvis opplyst om at en av injektorpumpene som tilfører oksygen til utjevningbassenget var ute av drift sensommeren 2023. Dette kan ha bidratt til forhøyede BOD₅ verdier i avløpsvannet.

Virksomheten mener at sannsynligheten for forurensning til ytre miljø er sannsynlig (definert som en gang per 5 år). Det ikke er tilstrekkelig å vurdere hele anlegget under ett, da de uavhengige hendelsene vil både ha forskjellig sannsynlighet og konsekvens. Under kontrollen ble det også avdekket forhold som beviselig har høyere sannsynlighet: analyseprøvene av avløpsvannet som ble fremvist på kontrolldagen viser at ekstra utslipp til kommunalt nett forekommer langt oftere enn 1 gang per 5 år.

Oppsettet av miljørisikovurderingen gjør at det ikke er gjort en tilstrekkelig vurdering av sannsynlighet og konsekvens for uavhengige hendelser. Hver konkrete uønskede hendelsene må vurderes opp mot sannsynlighet og konsekvens, der produktet vil utgjøre risikoen den enkelte hendelsen har. Statsforvalteren vil kommentere at ulike bakenforliggende årsaker kan ha ulik sannsynlighet, som virksomheten må vurdere.

Det er også flere forhold som ikke er inkludert i miljørisikovurderingen som bør vurderes. Eksempler på dette er:

- Håndtering av avfall (både farlig avfall, næringsavfall og biologisk avfall)
- Bruk og lagring av kjemikalier og vaskemidler
- Hendelser som kan føre til uhell ved blodtank

- Dieseltank
- Fare for avrenning av blod til renseanlegget, eksempelvis grunnet menneskelig feil (i blodgangen i slakteriet velges det manuelt om avrenningen går til blodtank eller renseanlegg)
- Utfall av alarmer
- Håndtering av slukkevann ved eventuell brann

Avvik 4: Virksomheten har ikke et tilstrekkelig måleprogram.

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Virksomhetens tillatelse 2014.149.T etter forurensningsloven punkt 11.4.

Beskrivelse av krav

Bedriften skal ha et program for utslippskontroll (måleprogram) som inngår i bedriftens dokumenterte internkontroll. Tillatelsen lister konkrete krav til et slikt program, som blant annet skal inneholde en redegjørelse for virksomhetens faktiske utslipp til luft og vann, samt støy med oversikt over alle utslippsstrømmer, volum og innhold, til luft og til vann.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Av måleprogram, kunne virksomheten på kontrolldagen fremlegge en rutine for prøvetaking av henholdsvis avløpsvann og kjølevann. Disse er mangelfulle med hensyn til kravene som er listet under punkt 11.4 i tillatelsen.

Virksomheten kunne ikke fremvise et måleprogram som inkluderer utslipp til luft, støy og lukt.

Anmerkning 1: Virksomheten bør skjerpe sine rutiner for intern avviksregistrering.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

På kontrolldagen ble flere uønskede hendelser diskutert, blant annet overutslipp av BOf₅ i avløpsvannet, og feil i injeksjonspumpe. Virksomheten har registrert disse hendelsene forskjellige steder, men kun to av overutslippene i 2023 hadde blitt inkludert i virksomhetens offisielle avvikssystem.

Virksomheten bør skjerpe sine rutiner for å sikre at alle uønskede hendelser registreres i det samme systemet. Alle ansatte bør få opplæring i avviksregistrering, inkludert hva som defineres som et avvik.

Under befaringen ble det observert flere tilfeller som Statsforvalterens kontrollører vil definere som avvik med hensyn til ytre miljø:

- Utenfor bygningen med utjevningssvømmet ble det observert et mindre oljesøl.
- På vaskeplassen ble transportbiler vasket utvendig, selv om det hang et skilt som tydelig sa at biler kun skulle vaskes innvendig (for gjødsel og sagflis). I henhold til tillatelsen skal eventuelt oljeholdig avløpsvann renses tilfredsstillende i oljeutskiller eller tilsvarende rensenhet.

Et avvikssystem gir et dokumentasjonsgrunnlag for iverksettelse av tiltak for behandling av uønskede hendelser, og avviksregistreringene vil kunne danne et bedre grunnlag for interne risikovurderinger.

Anmerkning 2: Virksomheten kan forbedre sitt energiregnskap

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Virksomheten etablerte et program for energiledelse i 2020, og bruker Energinet for logging av energibruk i ulike deler av slakteriet. Dette gjør at virksomheten vet hvilke deler av prosessen som er mest energikrevende, og hvor det tapes mest energi. Virksomheten har fokus på kontinuerlig forbedring og har månedlige møter med fokus på energisparende tiltak, og kunne under kontrollen fremvise en liste over tiltak. Energiregnskapet kan likevel forbedres. Virksomheten har eksempelvis ikke regnet på hvor mye energi som tapes via ventilasjon, kjølevann og avløp.

Del 3: Informasjon om tilsynet

Gjennomføring av tilsynet

Tilsynet er gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Vår hjemmel til å føre tilsyn er forurensningsloven § 48. Rapporten gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av NORTURA SA AVD FORUS sitt miljøarbeid eller miljøstatus.

Tilsynet er en del av Statsforvalterens risikobaserte tilsyn.

Fra Statsforvalteren deltok:

- Åshild Håbrekke
- Elisabeth Time Ellingsen
- Kirsten Redmond Kristiansen

Kontaktperson hos NORTURA SA AVD FORUS:

- Kjetil Stokkeland

Anlegg kontrollert

Følgende anlegg tilhørende NORTURA SA AVD FORUS ble kontrollert under tilsynet:

- Nortura SA avd Forus, Gamle Forusveien 50, 4031 Stavanger.

Tema kontrollert

Følgende tema ble kontrollert:

- Utslipp av prosessavløpsvann og kjølevann
- Internkontroll, inkludert måleprogram, miljørisikovurdering og avvikssystem
- Avfallshåndtering (våtorganisk avfall, næringsavfall og farlig avfall)
- IED og BAT-konklusjoner
- Energiledelse og energistyring

Regelverk

Tilsynet omfattet følgende regelverk:

- Virksomhetens tillatelse 2014.149.T etter forurensningsloven av 29.04.2014, sist endret 22.09.2022
- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

Fremlagt dokumentasjon

Fremlagt dokumentasjon som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold under tilsynet:

- Sløyfediagram miljø av 11.01.2017, sist revidert 09.05.2022.
- Resultat av prøvetaking avløpsvann og kjølevann 2023.
- Rutine «Utføre prøvetaking av avløpsprøver» av 08.01.2024.
- Rutine «Utføre prøvetaking kjølevann Fessmann» av 26.05.2023.

Del 4: Annen informasjon

Andre forhold

Nortura SA avd Forus sine flytteplaner er utsatt

Virksomheten informerte Statsforvalteren i brev av 29.01.2024 at Nortura sine flytteplaner fra Forus er forskjøvet i tid, og at slaktning ved Nortura SA avd Forus kanskje vil vedvare helt til 2029/30.

Virksomhetens tillatelse etter forurensningsloven 2014.149.T har sluttdato 31.12.2024.

Virksomheten opplyste på kontrolldagen at de har startet prosessen med ny søknad.

IED og BAT-konklusjoner

Nortura SA avd Forus er omfattet av industriutslippsdirektivet (IED), jf. forurensingsforskriften kapittel 36 vedlegg I punkt 6.4 b) i) og 6.4 a). Det er utarbeidet referansedokumenter for beste tilgjengelige teknikker (Bref-dokumenter) for de ulike aktivitetene som er omfattet av IED. Disse beskriver det man kjenner til om teknikker som gir best beskyttelse for ytre miljø – med tilhørende BAT-konklusjoner. BAT-konklusjonene har forpliktende utslippsgrensnivåer for enkelte aktiviteter, som omtales som BAT-AEL (BAT Associated Emission level).

- Food, Drink and Milk Industries (FDM) - vedtatt 2019.
- Slaughterhouses, Animal By-products and/or Edible Co-products Industries (SA) - BAT-konklusjonene ble vedtatt desember 2023, og Bref-dokumentet¹ er nylig publisert.

Forurensningsmyndigheten er forpliktet til å sette utslippsgrenser i tråd med BAT-AEL til de som er omfattet. Vilklårene til virksomhetene skal være i tråd med nye BAT-konklusjoner senest fire år etter at konklusjonene er publisert. I særlige tilfeller kan det gjøres unntak fra kravene i BAT-AEL og fastsettes mindre strenge utslippsgrenseverdier. Det er bestemte vilkår som må være oppfylt for at det skal kunne gis unntak. For mer informasjon viser vi til Miljødirektoratets [veileder for IED](#).

Når det gjelder punkt 6.4 b) og tilhørende referansedokument BREF FDM har Nortura SA avd Forus unntak frem til 31.12.2024.

Statsforvalteren jobber fortløpende med innføring av nye BAT-AEL krav. Vi har mål om å ha samlet kontakt med bransjen om IED og de nye BAT-konklusjonene for Bref SA. Vi oppfordrer bransjen til å delta på kommende arrangement med Miljødirektoratet i april 2024.

Nytt utsorteringskrav: Plast-, hage- og matavfall

Den 1. januar 2023 trådte avfallsforskriftens kapittel 10a *Utsortering og materialgjenvinning av enkelte avfallstyper* i kraft. Kapitlet stiller krav til utsortering av husholdningslignende plast-, hage- og

¹ [JRC Publications Repository - Best Available Techniques \(BAT\) Reference Document for the Slaughterhouses, Animal By-products and/or Edible Co-products Industries \(europa.eu\)](#)

matavfall. Kravene gjelder for kommuner og virksomheter. Miljødirektoratet har utarbeidet en [veileder](#) til virksomheter om hvordan å følge opp krav til utsortering og materialgjenvinning.

Dere har anledning til å kommentere rapporten

Dere har anledning til å kommentere på faktiske feil i denne rapporten. Eventuelle kommentarer må sendes Statsforvalteren innen tre uker etter at rapporten er mottatt.

Rapporten vil være offentlig tilgjengelig

Denne rapporten er tilgjengelig for offentligheten via Statsforvalterens postjournal på einnsyn.no og på norskeutslipp.no, i tråd med offentlighetsloven.

Med hilsen

Kirsten Redmond Kristiansen (e.f.)
fagleder forurensing

Åshild Håbrekke
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

STAVANGER KOMMUNE

Postboks 8001

4068

STAVANGER